

Slovenski

GLASNIK.

Lepoznansko - podučen list.

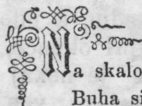
List 2.

V Celovcu 15. januarja 1867.

Letnik X.

Prognanec.

(Zložil A. Umek.)

a skalovje

Buha silno valovje,
Sred morjá stoji otok.
Po širjavi oko se ozira,
Daleč krog na mokro opira
Svitli se nebni obok.

Tam v samoti
Biva v resni tihoti
Mož prognanec, junak.
Prej so se narodje ga bali,
Zdaj je rob sirovi drhali,
Prej mogočnej, zdaj siromak.

Noč zakrije
Zemeljske lepotije,
Odkrivaje nebni kras.
Trudnega obide spanje,
Objemó ga hude sanje,
Kažejo mu prešli čas.

Na skalovje

Buha silno valovje,
Izbudi pomorski ga hrup.
Kregulj hud srce mu kljuje,
V nočni bliščobi beseduje,
Kar budi kesanja mu strup.

„Preč je slava,
S svetom vsem očetnjava
Mojo sebičnost pozná.
Enkrat prost bi hotel še biti,
Mogel potem bi svet se učiti,
Kaj je prava svoboda.“

„Sebi v slavo
Kratiti človeštvu pravo,
Nad propadom trohljiv je most.
Druge osrečevati,
Svobodo ljudstvom dajati,
Lastna je velikost.“—

Mala Furlanka.

(Noveleta, spisal Fr. Celestin.)

(Dalje.)

Tako in enako sem dolgo senjaril. Na zadnje pa so mi misli pohajati jele, in začel sem s časom čutiti dolg čas, tisto praznoto, ki je bojé visokim stanovom tako strašna. Ker dolgočasnega tega gosta ne čislam posebno, hotel sem se ga pošteno iznebiti. Gledal sem torej skrbno na vsaki postaji po sosednih vagonih, ali bolje po njihovih gostih; a sreča mi je bila kaj neprijazna. Daleč od mene se je še časi prikazala kaka zaspana glava na klic in ponujanje raznih branjevcev, ki tu prodajajo različna pila in jedila, vsa enako slaba in enako silno draga. Pri najbližnjih kupejih ni bilo videti žive duše. Posebno me je mikal sosedni kupej. Da ni prazen, sumil sem po tem, ker me konduktar ni pustil noter. V domišljiji sem si torej izmaloval za hrptom prav zanimivo družbo, kjer bi se gotovo prav dobro zabavljal. Opiral sem se pri tem posebno na kupejev napis: „Za nekadilce“, mislé, da je najbolj narejen oziroma na sploh nekadeči ali nježni spol. V svojo sramoto moram priznati, da sem zeló vlekel na uho, da bi vjel kako besedo pri sosedih, a bilo je vedno vse tiho. Lehko se torej razume, zakaj sem urno odprl okence, ko je konduktar zaklical svoj: „Zwei Minuten Aufenthalt“ in je nekaj zapopotalo pri sosedih. Toda čisto navaden človek pomoli glavo ven, in s hripavim glasom zahteva žganja. Hotel sem urno zapreti okence, a menda ravno za to, ker me je prej sosedstvo tako mikalo, potrpel sem nekoliko. Spoznal sem ga na prvi pogled po opravi za Italijana. Čudil pa sem se njegovi nezmernosti, kajti skoraj na en dušek je izpil polié žganja. V furlanskem narečji je potem vprašal nekoga v kupeju, hoče li piti ali jesti? Nježén ženski glas se mi je zdel, ki je odgovoril kratko: ne. Vendar pa je vzel Furlan nekaj belega kruha in zahteval še žganja. Nek strah me je spreletel, ker videl sem, da je že komaj slonel na okencu. Ali k sreči je bilo že prepozno, konduktar je zatrobil v rog, in peljali smo se dalje.

Nisem si mogel tajiti, da se mi je uni Furlan nekako živo vtisnil v spomin. Sicer ni imel na prvi pogled nič posebnega na obrazu, kar bi bilo kazalo ali dobrega ali hudega. Njegovi gosti, črni lasjé so bili pač nekoliko razmršeni, a to se na potu pač vsakemu lahko primeri. Visoko čelo njegovo je kazalo celó nek ponos, in bleda lica so bila nemara priča prestane bolezni, le oko njegovo je bilo nekako čudno žareče. Neka divja strast se je svetila v njem, ko je prazno posodo v rokah držé ozrl se ná-me, in na tankih ustnicah je bilo nekaj nasmehljeju podobnega, česar si nisem mogel razložiti, kar mi je pa zadnje zaupanje do tega moža vzelo iz srca. Nemara ga preostro sodim, mislil sem, in ne vem, zakaj sem si tu prvi pot zares želel znanja slovečega Švicarja Lavaterja, ki je ponosno trdil, da upa vsakemu obtožencu z obraza brati, je li kriv ali ne!

Ravno sem premišljeval, kaka silna prekucija bi bila pri sodnijah, ko bi hotel Bog obuditi več takih Lavaterjev, ki bi kakor skozi odprto okence gledali v srce človeško, kar zaslišim pri sosedu govorjenje. Širovi

glas njegov sem dobro razložil, besed pa nisem razumel zaradi velikega ropota vlakovega. A isti nježni glas, ki se je bil prej oglasil, slišal se mi je tako milo proseč, kakor prihaja le v veliki tugi in žalosti iz srca. Menda za odgovor sem slišal soseda še huje zarohneti. Na to je bilo tam vse tiho. Kmalo sem čul ropot, in zdelo se mi je, da se je Furlan, nekaj mrmraje vlegel na klop.

Nježnega, čudno mi v srce segajočega glasu nisem več čul. Pri prvi postaji se mi je sicer zdelo, da slišim tiho ihtenje, in sklenil sem pri drugi bolje poslušati, a bilo je vse tiho, ravno tako tudi pri tretji in četrti. Naveličal sem se že bil prežanja, torej sem skušal pogovor začeti s sopotniki, ki so se ravno po vrsti budili, ker začelo se je bilo že daniti. Vis-à-vis moj si je popravljajl kučmo, ki mu je bila v spanji zlezla na nos, in komaj smo zagledali njegov nikakor ne Adonisov obraz, jel je pripovedati vinščeku za dobro jutro veselo se smejočemu čudne senje svoje. Lejte, prijatelj,“ djaj je zevaje, „lejte, kaj se človeku pritekne v senjah. Zdelo se mi je, da mi pelje blago domú Bazist s svojo mrho. Ne vem, kako sem tega zlodeja dobil, saj že ne govoriva štirinajst dni od une nedelje zjutraj, ko mu nisem hotel več upati, pol fraklja žganja. Djaj sem v senjah sam sebi: Matiče, tu si se pa spekel, pa zelo si se spekel, zakaj si najel tega rokovnača? Še prebrnil ti bode, sem djaj. Pa sem jo tudi ugenil. Ko smo se pripeljali tje do vaškega mosta, zapeljal mi je, ne vem kako, na enkrat v stran na breg vode. Vpil sem in vpil: stoj, stoj, šemal a menda me ni slišal. Vse je bilo hkrati v vodi. Meni pa se je storilo tako hudo pri srcu, da bi se bil prav rad jokal, pa se nisem mogel, in, veste prijatelj, jaz se ne kremžim za kar si bodi. Kar vidim silnega velikana sredi vode. Z eno roko je prijel za voz, in stal je po koncu v vodi, z drugo ga je vzdignil kakor jaz kak kamenček, in ga postavil na suho. Po tem pa je bilo v moji štacuni toliko kupeev. —“ Dalje ga nisem poslušal, ker določno sem ravno kar slišal zamolklo ihtenje pri sosedu.

Sklep moj je bil storjen. Na prvi postaji pokličem kondukerja in ga prosim, da bi me pustil v drug bolj prazen kupej. „V drug kupej?“ odgovoril mi je, pomerivši me od vrha glave do sredi prsi, ker ravno toliko se me je videlo iz vagona. „Videl bom, je-li kje kaj prostora.“ Ugenil sem brž, kaj pomeni to počakovanje. Poprijela se me je bila taka nestrpnost, da nisem mogel čakati več, ampak vteknil sem zopet glavo skozi okence, in jel kondukerju migati, ko je bil ravno na drugem koncu vlakovem. Nikakor ne tako nevoljen, kakor sem se bal, pride k meni, in podolgast obraz se celó na nasmehljaj nakremži, ko mu stisnem ene dvojače v roko. Ko pa pristavim: „Na prvi postaji spravite me v sosedov kupej“, odgovori počasi: „V sosedov?“ kakor bi mu zahtevanje ne bilo všeč. To mi je kazalo, da je sosed moj tudi mazal, kakor pravijo temu pridobljevanju postrežljivosti kondukerjeve, in brž pridenem še nekaj tovaršic unim dvojačam, ki je je tehtaje v roki držal in menda premišljeval, bi-li je vzel ali ne? To je pomoglo, molcé mi je prikimal.

Ne spominjam se, da bi mi bil kedaj čas tako počasi tekél, kakor takrat. Do prve postaje se mi je zdelo pol večnosti, in vendar sem se pozneje prepričal, da je ena najkrajših. Vzhajajoče pomladno solnce bi mi ni enega pogleda ne bilo izvabilo, ko bi mi ne bilo posijalo ravno v obraz. Podprl sem glavo z rokama, gledal v tla in pričakoval vsak trenutek, da bo lukomatija zažvižgal.

Vinotrgovec je menda pravil nekaj prav zanimivega, ker glasno se je smejal končavši, in drugi za njim. Celó tovarša naše nježne sopotnice je zmotil, da se je nasmejal na glas, če ni bilo tudi to smejanje iz kakega tako zvanega smejočega zbora, ker zdelo se mi je prav po notah smejanjo. Le jaz se nisem mogel vdeleževati občnega veselja. Vidi se mi pa tudi, da so opazili čmerikavost mojo, in prijazna sopotnica me je celó poprašala s skrbnim glasom: sem li bolen? Jaz pa sem bil tako iz takta zlezal, da jej nisem odgovoril ničesa.

„Vendar enkrat!“ vskliknil sem, ko je jel vlak počasnejše iti. Urno zberem svoji reči, in kličem kondukerja, da bi mi odprl. Sopotnikom so se različne misli o mojem odhodu na obrazih brale. Moj vis-à-vis je ob stal pri besedah: „Dà, dà, najmanj dvajset od sto“ — obrnil se urno od vinščka, in čudé se me vprašal: „Kaj tukaj ostanete? Čudno! blizo sva torej skup, in vendar vas še nisem videl nikoli. Pridite, pridite kaj k meni, bova katero rekla o kupčiji!“ Povedal mi je svoje ime in trg, kjer stane, trikrat, pa sem vendar pozabil oboje. Ob kratkem mu razložim, da grem samo v drug kupej. Vinotrgovec mi je smeje se podal debelo svojo roko, prosé, da njegovega vina ne smem zgrešiti, ako pridem v njegove kraje. Nježna Talijina hči je z najslajšim nasmehljajem, ki je mogel sestiti jej na tenki ustnici, nagajivo djala: „Ljubi naš tovarš je storil med tem, ko smo spali, kako zanimivo znanje, in to ga žene od nas!“ Poklonivši se, odgovoril sem opravičevaje se: „Gotovo ne!“ Tovarš njen pa me je tu z naočnikom posebno pomeril, ob enem krepko s prstom začel takt biti ariji, ki jo je ravno mrmral. Kočvarja pa sta se bila že pomeknila v kot na priložniše mesto moje. Tako sem se poslovil od dosedanjih sopotnikov svojih.

Nekako boječe sem stopil v sosedov kupej, če tudi me je konduker vpeljal z glasnim: „Tú noter, tú noter, drugej ni prostora!“ Bal sem se, da bi se mi na obrazu ne bral pravi vzrok, in da bi se mi nemara ne očitala celó brezozirnost in nagajivost. Toda k sreči sem se prepričal na prvi pogled vsaj tega, da prostora ne bom kratil nikomur, ker videl sem samo dve osebi, znanca svojega Furlana in malo deklico v nasprotnem kotu čepečo. Furlan je spal, ali vsaj zdel se mi je speč, deklica pa se je sicer ozrla na-me, ko sem prišel, potem pa se je zavila tesnejše v svoj shawl, da je nisem več videl v obraz.

To je torej ona, djala sem sam sebi, ki sem si jo mislil najmanj cvetočo deklico v revah in nadlogah! Sodil sem jej pet ali šest let, in kar sem imel prej za glase, iz globočine srca prihajajoče, ki so me tako zeló genili, jel sem šteti za javkanje nerazumnega otroka, ali k večjemu za naravno žalovanje po onih, ki je je morala zapustiti. Nevoljen sem opazil, da se mi je kazati začel pravi talent za donkišoterije.

Nekaj da bi bolje videl prijetno obrežje Murino, poječo ravna polja štajerska, nekaj pa tudi za to, da bi vsaj v obraz videl deklico, ki me je v unem kupeju tako zanimala, pomeknil sem se iz desnega kota v levi njej ravno nasproti. Ni me sicer pogledala, in to se mi je zdelo čudno, ker otroci navadno ne kroté svojih oči, a videl sem jo vsaj v obraz. Reči pa moram, da mi je na prvi pogled prav vseč bila njena otožno-premišljevaljoče nagnjena glavica, njeni črni lepo razčesani lasjé, kakor mramor blede čelo, kjer so se vile nježne, modre žilice, goste črne obrvi, nenavadno dolge in kakor žamet mehke trepalnice, obetajoče

primerno lepe oči, in podolgasta bleda lica. Najbolj pa ste se odlikovali na bledem licu kakor zrele črešnje rudeči ustnici. Čutil sem, da mora biti nekaj posebnega v tem žalostnem obrazku. Velevalo mi je srce, da sem jo ravno kar preostro sodil.

Rad bi bil vedel, kaj je zadelo to ljubo rožico že tako zgodaj. Vprašal sem jo torej, ne vem že, kaj? Počasi je vzdignila glavico, in vprla v mé oči. Ah, teh velikih črnih oči ne bom nikdar pozabil! Ničesa otročjega se mi ni videlo v tem trenutku v njih, spominjale so me onih oči, kakoršne so delali italijanski mojstri svojim žalostnim materam božjim.

„Pelješ li se že dolgo, ljuba moja?“ vprašal sem jo.

Odkimala je in pristavila tiho: „Ne smem govoriti, je djal stric.“

„Je li ta-le tvoj stric?“ nadaljeval sem, pokazavši na spečega Furlana.

Pritrdila je tiho. Čudno se mi je zdelo, zakaj bi jej bil pač prepovedal govoriti? Mislil sem in mislil, pa drugega vzroka, kakor čerikavost stričevo, nisem mogel najti. Najbrž je osirotela uboga deklica, ugenjeval sem, ter nima na svetu morebiti nikogar, kakor unega pijanega Furlana. Kako pač pogreša staršev! Smilila se mi je tu še bolj. Da bi jo potolažil nekoliko, djal sem: „Nič se ne boj strica, saj trdo spé!“

„Pa se ga bojim tako zelo!“ odgovorila je, plašno pogledavši po njem.

„Ali nimaš več očeta in matere?“ nadaljeval sem vpraševaje.

„Mama so djali, da so oče umrli“, odgovorila je z zamolklim glasom.

„Ali mama še živé?“

„Ne vem, menda so šli k ateju v nebesa“, djala je ihté.

„Si-li že dolgo pri stricu?“

„Oj ne! Popoldne sve šli z Reziko iz šole, pa je naju srečal hudi stric, in me je prijel za roko, pa je djal, da pojdeva k mami. Pa sva povsod iskala mame, pa jih nisva našla. Potlej pa je rekel, da se morava peljati daleč daleč, da bova mamó našla.“

Pripoved dekličina mi je bila prenejasna, da bi bil mogel kaj pravega posneti iz nje. Odhod iz Dunaja se ve da se mi je zdel nekako sumljiv, če se je vršil tako, kakor mi ga je deklica pripovedovati skušala. Prišlo mi je na um, da je nemara kak hudobnež odpeljal dete siloma, kakor se je že časi primerilo kaj enakega. A zakaj ga imenuje strica? Nemara jej je to ukazal, da bi nihče ne sumil ničesa? Če ne drugega radi, vsaj iz radovednosti bi bil rad razjasnil si to temo. Najbolj me je mikalo, kdo in kaj je ta stric? Zató sem vprašal: „Ali je stric večkrat bil pri vas?“

„Včeraj, ne! pred včerajšnjim sve z Reziko igrali pri mami, pa je prišel noter. Jaz sem se zelo ustrašila, in sosedova Rezika tudi, in mama so mu nekaj dali, pa je šel. Potem pa so djali, da je moj stric.“

Iz teh besed sem pozvedel vsaj toliko, da ima deklica mater še živo. Ostalo mi je se ve da še skrivnostno, kako je prišlo dekle temu Furlanu v pest. Vendar sem jej z lehkejim srcem rekel: „Le bodi vesela, mama te niso zapustili!“ in da bi jo še bolj potolažil, pristavil sem na svojo roko: „Kmaló jih boš videla.“

„Kmalo bom videla mamó!“ vskliknila je veselo, in ob enem se jej je lice zjasnilo, in neka otročja neskrbnost jej je igrala v očéh. Nisem mogel biti prav vesel nagle spremembe, saj sem vedel, da se opira na obljubo, ki sem jo storil le za tolažbo, nikakor ne prepričan, da se bo vresničila.

„Ali se bova še dolgo peljala k mami?“ vprašala me je vesela deklica.

To me je spravilo v novo zadrego. Lepe nade jej nisem hotel tako naglo razdreti, in odgovoriti jej nisem vedel kaj pravega. Djal sem torej tako, kakor so me mati časi potolažili, kedar mi na kako vedežno vprašanje moje ali niso mogli ali pa niso hoteli odgovoriti: „Le v Boga zaupaj, ljuba moja, in pa angelju varhu se priporoči!“

„O saj sem se! Z mamó vsak večer molive k angelju varhu“, odgovorila je deklica in nekoliko pomolčavši še pristavila: „Mama pravijo, da ima vsak človek svojega angelja varha, ali ga imaš ti tudi?“

„Se ve da“, pritrtil sem priprosti vpraševalki.

„Ko bi ga videla, pa bi pokleknila pred-nj in bi djala kakor v cerkvi, kedar z materjo klečive pred zlatimi svetniki: „Ljubi angeljček varuh! sedaj bom pa prav pridna, mamó bom vselej ubogala, ker si me varoval tako lepo, mamico pa mene!“

Nedolžno blebetanje dekličino me je srčno veselilo; saj je menda že vsakdo kedaj čutil nepopisljivo mikalnost, ki jo ima jasen, vesel obraz otročji. Zares, pravo je zadela umetnija, predstavljajoča nam one poslanca nebeške, one posrednike med najvišim bitjem in med človeškim rodóm v podobi nedolžnih otrok ali mladenčev. Nekoliko mi je veselje kalila misel, kako kmalo bo tudi tej ljubi dekličici prešla neskrbna mladost, kako kmalo bo morebiti grenka osoda iz teh veselih oči izgnala mило sijoči srčni mir! Ni se več menila za spečega strica, urno se mi je vsedla na stran, da bi tem boljše mi razlagala vse svoje djanje in nehanje pri ljubi mami.

Kramljala sva tako prav po otročje. Meni je dobro delo, da sem za kratek čas pozabil resnost življenja, skušal sem se čisto vdati mišljenju dekličevemu in biti ž njo zopet otrok. Na enkrat vpre ljube svoje oči v mé in me vpraša: „Ali češ biti moj brat?“

Nenadno to vprašanje me je sililo na smeh. „Ali ne bi bili tvoji bratje in sestre hudi, ko bi bil jaz tudi tvoj brat?“ djal sem smeje se.

„Nič se ne boj“, odgovorila je veselo, „jaz nimam brata nobenega, pa tudi sestre ne. Mamó sem že velikrat prosila za ktereга, pa so djali, da so vsi ljudje moji bratje in sestre. Jaz bi pa rada, veš, takega brata, kakor ga ima Rezika, toda njenega nočem. Če boš ti moj brat, pa ti bom dala tisto punčiko, ki sem jo dobila za god, ali boš?“

„Jaz imam eno sestrico“, djal sem, „in ta bi me menda ne pustila tebi, ljuba moja!“

To jo je nekoliko vznemirilo. Roko, ki jo je bila položila v mojo, odtegnila je, in si zamišljena podprla ž njo bradico. — „Veš kaj, prosila jo bom prav lepo, ali jo boš tudi ti?“ djala je s prosečim glasom, prišla me za roko, in boječe vprla v mé oko, kakor da bi odgovor moj imel jej odločiti srečo ali nesrečo.

Moral sem si pripoznati, da me je genila priprostost tega nepokvarjenega otroka. Špomnil se sem nehoté naših prvih staršev. Tako ne-

dolžna, priprosta in dobrega srca bila sta, mislil sem, ona dva v raj, preden ju je greh nepokorščine oskrnil. Iz teh sanjarij me prebudi na enkrat ihtenje. Čudé se, vidim kako si mala deklica z obema rokama obraz pokriva in se glasno ihti. Nisem si mogel misliti, kaj bi jo bilo razžalostilo? Spomnim se, da sem jej še odgovor dolžen, in tolažilno rečem: „Saj sem rad tvoj brat!“ A nisem je utolažil, jokala je še huje.

Skušal sem, da bi jo udöbrihal, kakor sem vedel in znal. Ker pa vse ni ničesa pomagalo, obmolčal sem na zadnje, prepustivši tolažitev času, o katerem so že stari trdili, da je najbolji zdravnik. In res! nekoliko časa po tem so jej usehnile solze, počasi je dvignila glavico, nekoliko plašno me pogledala in djala: „Ah, prav lepo prosim za odpüšanje!“

„Zakaj pa?“ odgovorim čudé se.

„Ti si — gospod, in mama moja so djali, da gospodom ne smem reči: ti“, odgovorila mi je, in urno si mela oči z rokama, da so postale že kar rudeče.

Ta priproščina me je genila tako, da izprva nisem spravil besedice na jezik. Ščasoma pa sem jo vendar razvedril toliko, da ni več dolgo obstajala, kedar mi je imela reči: ti. Veselil sem se že, da bo kmalo vse dobro, kar odpre konduktar vratca, in noter se pribaše truma ljudi, ki so bili menda iz okolice. Česar sem se najbolj bal, to se je zgodilo. Spečega Furlana so zbudili, ker jim je preveč prostora potreboval.

Zgovorna tovaršica obmolči, kakor bi jej bil odrezal besedo, ko zaspani stric glasno mrmraje vstajati začne. Videlo se je, da se izprva ni prav spoznal, kje je; še le ko si je izmel kalne oči in opazil deklico pri meni, posvetilo se mu je menda. Zaspanec ga je koj minul, in nevoljen je začel nas meriti po vrsti. Toda drugih se nikdo ni zmenil za-nj in za njegovo nevoljo, ker vsak se je opiral na pravico svojo, in nekteri so se mu v zobe smejali. Mene pa ni grudil smeh, čutil sem, da se je deklici ročica v moji tresti začela, in divje zblojeno oko Furlanovo nama ni ponujalo ljubeznjivosti. Namenil sem bil, da ne bom molčal, ko bi začel se vsajati nad deklico. A molčé jo je prijel za ročico in jo posadil zraven sebe, tako sem bil tih tudi jaz, če tudi težko. Sopotniki so me jeli radovedni pogledovati najbrž za to, ker mi je uni deklico tako neprijazno vzel iz rok.

Vse to se mi je zdelo skoraj sitno. Kaj mi je dekleta mar, mislil sem si, saj jej ne morem pomagati, sam Bog more spremeniti unega siroveža v prijaznega človeka. Ob enem sem odprl okence na videz, da bi si ogledal lepe kraje, v resnici pa, da bi je ne videl več. Pa volja je bila močnejša od mesa, nekterikrat so mi ušle oči na deklico, tiho in klaverno sedečo. Držal jo je Furlan še zmeraj za roko, in videlo so mi je, da prav trdo. Čakal sem, da bo „stric“ kaj govoril ž njo, a izprva jej je bil nekaj rekel, potem pa sta molčala oba.“

(Konec prihodnjič.)

Štorklja.

(Spisal J. Navratil.)

Štorklja je tica belega, na robéh včasih tudi črnega perja, in je tega svojega štorkljastega imena popolnoma vredna, tako da jo spozna — rekel bi — Slovence lahko na prvi pogled, če le vé, da je to nekaka dvonogata žival, naj si ni videl nikdar niti njene podobe.

Glej je, na kako visokih nogah stoji! — Poglej, kako se premika — kakor kak paglavec po berglah. — Saj je tudi nekteri žerjav tako visocih nog; pa se nam ne zdi tako neukreten, tako štorkljast, zato ker je njegov život s kljunom vred visočini primérniši in lepše stvarjen.

Vrh tega je navadna štorklja, ker se rada sključuje, na videz nekako grbastega života, ki je mimo tako visokih nog in tako dolgega kljuna prekratek. Navadnim štorkljam so noge po 18 palcev visoke, ne navadnim pa še više. (V cesarjevi zbirki na Dunaji so največi štorklji noge kakih 27 palcev visoke; noge z životom vred jej merijo 36 palcev, od tal do glave je pa kakih 48 palcev visoka, tako da sega srednjemu človeku do brade) — Rep štorkljin je podoben prisekanemu škricu, kljun je pa predolg za tako kratek život, to se pravi, če sodimo le z očmi; kajti premodri stvarnik že vé, čemu jej je dal tako dolg, pri glavi debel, na koncu pa šilast precép, ki se nam (ker mislimo na dolg nos) ne zdi nič kaj lep.

Štorklja živi namreč kakor žabodér posebno ob žabah in žabjih ikrah (jajcih), pa tudi ob kačah. Za brbanje in iskanje takega živeža po lužah in po grmovji je tedaj tako dolg kljun jako pripráven. Lehko si mislimo, da bi se štorkljasta štorklja pri kačem lovu večkrat hudo opekla, ako ne bi imela tako dolgega — nosa. Če pa ne najde žab ali kač, lovi si tudi miši, večé žužke, sosebno bučele, dalje drobne tičice, celó mlade jerebice, ki so nam tako v slast. Da jej ljudjé za to niso tako hvaležni, kakor za to, da kače zatira, tega mi menda ni treba praviti. Štorklja je, kakor že vemo, belega perja; vendar je nekterim pérje v perotih in repu črno. Tudi okoli oči imajo kakor očala — černe obročke. Kljun in noge s poltjo vred so jim pa rdeče.

Včasih se štorklja jako moški drži in šeta, pa ima tudi res nekaj moškega in veljavnega na sebi; ali ogleduj jo, kakor hočeš, — štorklja je . . . štorklja, t. j. nekoliko štorkljastega zmerom na njej ostaja. Kedar koli sem jo pazil, nisem si mogel kaj, da se jej ne bi bil vselej namuzal. Štorklja se mi zdi namreč . . . smešna, kakor če hoče kak človek čokastega života in strašno dolgega nosa na dolgih rogovilah prav moževati. Kedar si pa štorklja zgne vrat tako, da jej sloni zatilnik na sprednjem delu herbtišča, spominjam se nekega starega dolgopetega, pa zgerbančenega pisarja, ki se je nekđaj z očali, nad čelo pomaknjenimi, rad neizrečeno moški postavljal v nekem slovenskem mestu k oknu svoje pisarnice in gledal na ulice, — dolgo gosje pero mu je pa štrlelo izza desnega ušesa kakor . . . štorkljin kljun.

In kakor me je silil smeh, kedar sem videl dolgopetega grbastega pisarja, ki je nosil tudi prisekan škric, tako me sili še bolj vselej, kedar vidim — štorkljo takó zgerbančeno, — bojé zato, ker se nehoté spomnim čudnega možica, ki ga, vem da, ni več kosti pri kosti.

Pa ravno zato, ker je tudi štorclja čuden možic in ima marsikaj posebnega in kratkočasnega na sebi, vrh tega pa koristi ljudém, kakor že vemo, zatiraje žabe in kače, — ravno zato so si jo močno priljubili ljudje po kmetih, da-si nosi gosposki škric.

K temu je pripomoglo menda tudi to, da gnjezdi štorclja kakor lastavica jako rada na hišah in pristavah, — da se druží po tem takem z ljudmi. Za veliko dobrotnico imajo priprosti ljudje štorcljo posebno zato, ker mislijo po stari véri, da je štorcljino kakor lastavičino gnjezdo hiši na srečo. Ljudje so pa že taki, da imajo radi tega, kdor zahaja rad v njihovo družino, kdor rad burke vganja, povrh jim pa včasih še kaj dobrega stori, če je tudi malo — štorcljast.

Štorclja klepeče smešno z dolgim svojim kljunom kakor s kakim klepetcem, sosebno kedar vali. Ali kakor je štorcljasta, létati pa zna tako spretno in urno, da se jej ne moreš načuditi. Letaje drži vrat iztegnjen na ravnost pred sé, bedra pa navzrit. — Pogostoma stoji na eni sami visoki nogi, kar se nam tudi čudno zdi, ker nismo takih umétnic navajeni.

Po navadi živé štorclje po dve in dve (on pa ona) ob vodah, po močvirji in po močvarnih travnikih, in to skoro po vseh toplejših krajih vsega starega sveta, toda le od spomladi do jeseni. Pod jesen odhajajo (z lastavicami vred) iz naših in drugih krajev v Afriko, in prihajajo k nam spet na spomlad. Spomina vredno je, da nahajajo — kakor nekatere lastavice, tudi nekatere štorclje staro vás in staro svojo gnjezdo. To nam pa kaže, da štorclje niso tako . . . štorcljaste, kakor si morda marsikdo misli; zakaj to ni kar si bodi, najti pot po zraku iz Afrike v kako evropsko vas sto in sto milj daleč! Po slovenskih krajih se je nahajalo nekđaj, kakor spričuje domača menda po vsem Slovenskem znana „štorclja“, mnogo več štorkelj nego zdaj.

Gnjezdo si dela štorclja precej na plosk iz močnih rastik po zidovji, po pečinah, po drevji, jako rada tudi — kakor smo že slišali — po poslopji (po hišah i. t. d.)

Ker je pri prostih ljudéh po prazni véri štorcljino gnjezdo hiši na čast in varščino, zato jim gnjezd ne razdirajo, nego jim nastavljajo sem ter tje celó stara kolesa ali zbite deščice na verhunec hiše, grada itd., ali tudi na dimnik. Res da ne škoduje štorcljino gnjezdo hiši kar nič, vendar se je pripetila nekđaj nesreča, da je zanesla štorclja v gnjezdo tleč ogórek s polja, kjer so poprej kurili pastirji, in da je zgorela po tem pristava, na kateri je tica gnjezdila, z drugim poslopjem vred. — V gnjezdo si nanaša štorclja platnenih krp, prediva itd., da je znotraj mehko.

Štorclja ni težko privaditi, da ostaja na dvoru ali na vrtu; potem se privadi tudi domače piče. Nekatere letajo po dnevi tudi od hiše same na polje, koder si iščejo zrnja za plugom, zvečer pa se vračajo spet domú. Take ostajajo tudi po zimi pri hiši in ne odhajajo v Afriko.

O tej priliki naj povem še le-to spomina vredno resnično zgodbo, ki mi jo je pravil léta 1866 na Dunaji neki znanec — Rusin iz Galicije, — ko sva ravno gledala privajene štorclje, ki so se moški sprehajale in na eni nogi postajale po otočiču v ribniku mestnega vrta.

„Blizo Stanislavova v Galiciji — tako je pravil moj znanec — je videti vsako leto mnogo štorkelj, ki živé proste pod milim nebom. Kedar pod

jesen odhajajo, zberó se vsako leto na neki hrib. Ondi klepečejo z dolgimi kljuni dolgo časa vse križem, da ne bi bilo grmečega Boga slišati. Clovek bi rekel, da se posvetujejo, kam bi se napotile, kod in kako bi popotovale? itd. Na to se, ko bi trenil vzdignejo in odleté. — Nekega leta so bile že vse štorcklje tistega kraja na hribu zbrane, le ena, ki se je bila kmečke hiše privadila, ni mislila na to, da bi se pridružila odhajajočim bratom in sestram. One na hribu so klepetale, da še nikdar takó; ona se pa nič ne zmeni. — Kar prileté (tako se je bil menda zmenil zbor) štiri štorcklje s hriba na dvor, pograbiyo mahom neverno štorckljo na kmetovem dvoru s svojimi kljuni ter jo odnesó kakor pero po zraku na hrib, kjer jo vse štorcklje vkup na drobne kosce raztrgajo, potem pa nemudoma zleté. Glejte, kako so se maščevale neumne štorcklje nad nevéro sestrico, ki je zatajila svoj rod!

Potopisni listi.

(Spisal Andrejčekov Jože.)

Vrh planine . ad Novo štíftjo 8. avg.

II.

V nedeljo popoldne sem stal na Kanalu med samimi kmečkimi očaki, ki so me skrbno izpraševali, po čem je v Ljubljani pšenica, rž in zmesno žito, v čemur se vé da sem bil le malo izkušen ter sem jim dajal le slabe odgovore. Kar se privali po cesti gost prah, prikaže se cela rajda vojakov in komaj pridejo na klanec do prve hiše, ko se oglasi veliki boben: bunka, bunka, bunk, bunk. „O jej!“ viknil sem, „že zopet Bunka. Komaj sem nekoliko pozabil one strašne noči, ko mi je krvavel nos, kaj pa me že zopet spominja vojaški boben Dore dela Bunke, neusmiljene Erinije z dvema zapenjačama; kakor hudobni duh preganjala me je ta prikazen. „Nič več“, djal sem, „nič več ne bom domá; kar po svetu pojdem, kjer cvetó rožice in zale deklice.“

V ponedeljek zjutraj odrinem od doma, preskrben z debelo gorijačo in popotno torbo, v kterej sem imel popir, črnilo in peresa, dve klobasi in pa majheno pipico, brez ktere se ne ganem nikamor, kakor nekdanji dunajski skladatelj Kanne. Vse je bilo v redu, samo mošnja ne. Oče so se neznano repenčili, ko sem jih poprosil denarja ter mi očitali, da je bom pognal po svetu s trebuhom za kruhom. Še le ko sem jim jasno dokazal, da mi je popotovanje neogibno potrebno, dali so se potolažiti ter djali: „Ná, tu imaš dva goldinarja, pa nič več!“ — Zračunil sem na tenko, koliko časa bom popotoval, in odmenil sem si za vsak dan deset krajcarjev.

Solnce je kazalo, da bode kmalo opoldne, ko sem koračil navkreber po hosti proti Tuhinskemu. Z vsem drugim bil sem le slabo obdaran, le materinih in očetovih opominov sem imel polno bisago, zatorej nisem obupal, da ne bi hodil po pravih potih. — Na svojej poti do Tu-

hina nisem doživel nič zanimivega, samo pod Burkelčevim mlinom sem prišel med cel trop ciganov, ki mi niso dali prej miru, da sem jim dal oni krajcar, ki mi je še ostal v gostilnici, gredočemu iz Ljubljane.

Unkraj tubinske cerkve sem nastopil pot v planino. Nič drugega nisem mislil, kakor da grem na hrib Kilimandžaro v Afriki; kajti vročina je bila huda, da mi je curkoma tekla pot po obrazu, žeja pa še hujša. Sredi planine jamejo me črevlji tako žuliti, da sem je moral sezuti. „Tukaj sem prost“, mislim si, „kdo me vidi? še volk ne. Bos pojdem navkreber pa bo, saj sem sam.“ In zdajci se naslonim na debelo bukev, sezujem črevlje ob hrastovem štoru in zvezavši je z motvozjo vržem je čez ramo ter rivam dalje po ozki, prav pesji stezi tako navkreber, da bi se bil lahko večkrat v koleno vgriznil.

Noč je bila že razprostrla svoja črna krila po zemlji; zvezdice so migljale na nebu in luna je svetila, jaz pa sem še taval po hosti. Vse to se mi je zdelo zelo poetično in romantično, samo koristno ne za-me. Truden in lačen sem bil že, da sem komaj dalje stopal; kajti klobasice, ki so mi je dali mati, pošle so mi že, predno sem prišel v Tubin. Z veliko težavo sem prikobacal vrh planine. „Kam pa sedaj?“ vprašam se, „noč je že, saj me bo še volk snedel v tej puščavi, kar me Bog varuj in sv. Klemen na Pišanjevici, ki je volčji gospodar.“ Prišed nekoliko korakov navzdol, zagledam v daljavi luč. Vesel pozabim lakote in jamem prepevati:

Nič ne maraj, moj prijatelj,
Saj boš donia hruške klatil.

V preveliki radosti sem urno poskočil čez ograjo, pripravljeno za ovce, pa o joj! zadril se mi je v boso peto velik trn ter mi take bolečine napravil, da so me kar težave obšle. — Čez dolgo časa sem prikrevsal do majhine bajte, od koder mi je prej sijala brleča luč. Na pragu me srečajo hišni gospodar, povzdignejo svetilnico, ki so jo imeli v rokah, nekoliko višje ter me pogledajo od nog do glave, misle si gotovo: „Za božji čas, od kod pa to bitje!“ — „Dober večer, oče! saj ste, če se ne motim; ali me boste prenočili? Pot sem zgrešil v temi, pa noge me hudo bolé.“ — „Ne vem, kako bo šlo; imamo že nekega berača, Ulčarjevega Jožeta. Pa le stopite noter, bo že nekako.“ Odprem lesene duri z leseno kljuko, ki so tako grdo zaškripale, kakor bi jim bil stopil na rep ali pa Bog vé kaj žalega storil. Pri peči je sedel omenjeni berač, grd kot sam rogač, z razmršeno brado in strašno velikimi usti, iz katerih sta molela dva velika zoba kakor brajnika. Svoje reči položim po klopi ter se vsedem ne ravno blizu njega, ker me ga je bilo skoraj strah. „Bog ti daj dober večer, prijatelj!“ ogovori me, „ti hodiš tudi bos, kakor jaz. Saj imaš prav, utrdile se nama bodo nogé, pa črevlje bođeva prihranila.“

Sedaj pride v sobo debela ženska podoba z veliko skledo krompirja in lesenimi žlicami. Vsede se za mizo ter ne reče nič. Za njo prideta dva čvrsta korenjaka v sivih pruštofih, vsedeta se v kot za mizo in ne rečeta nič; slednjič pa pridejo hišni oče in hišna mati, naredé velik križ ter molijo „očenaš“, potem pa sežejo po krompirji.

Berač pri peči je tiho sedel in grozno zijal. S svitlimi očmi je gledal na mizo, kako gine krompir iz sklede. Videti, da ga nihče ne povabi k večerji, reče s hripavim glasom: „Bog vam požegnaj pa tolažnik sv. Duh, da bi se vam ne zaletelo!“ „Bog plati!“ odgovori družina

smeje, „če hočete pa se vsedite sem, boste nekoliko večerjali!“ „E bom pa počakal, če vam kaj ostane“, reče ves vesel ter jame požirati debele sline, kakor bi bil že deset krompirjev pojedel.

Ko je družina zapustila mizo, znosil se je berač nad ostalim krompirjem, potem pa jel prepevati tako grdo, da sem si kar ušesa tiščal:

Sveti Tomaž je v Indijo šel,
Kjer je dosti težav imel.

Med tem prinese domača hči, velikanska, debela ženska, velik otep slame ter naredi posteljo kraj klopi. „No oče, sedaj pa le pojdite spat, če ste trudni!“ Rekla mi je oče menda zato, ker sem sedel v temnem kotu pod staro uro in nekoliko pokašljeval. „Še nisem oče!“ rečem jej ter se zvrnem na slamo. Zraven mene vleže se berač, pomoli svojo zmršeno brado proti meni in pravi: „Veš, prijatelj! nicoj spiš pri Pogledniku, da boš vedel, če boš še kedaj tod hodil.“ „Že dobro,“ mislim si, „vse bom na tenko pogledal, samo ko bi bilo kaj prigrizniti, ali ti ljudje ne poznajo dobrih del usmiljenja“.

Komaj sem nekoliko zadremal, ko se privleče v sobo cela drhal moških s sekirami na ramah. Posedli so krog mize in hišni oče prinesó jim žganja, brinjevca ali slivovca, ne vem. Dolgo nisem mogel zaspati zaradi množega vpitja, in ko sem bil že na pol v Morfejevem naročji, čul sem še vedno hrščeči glas neke robate pesmi, ki pravi:

Moja dečva je Štajerka
Jaz sem pa Kranjec,

Moja dečva je šparovka
Jaz sem pa pijanec.

Turki na Slovenskem.

(Priobčuje J. Parapat.)

In magnis voluisse sat est.

I.

Nihče ne bode ugovarjal, ako rečemo, da je doba, v kateri so se Slovenci borili s Turčinom, za nas jako zanimiva, važna in slavna. Obširna in kritična zgodovina tega imenitnega časa bi tedaj gotovo ustrezala vsem Slovincem; mikala bi prostaka in k premišljevanju budila izobraženca, kajti kazala bi nam naše prednike, kako so živeli v onih burnih časih, ko so se zapuščeni od vseh strani borili s krutim Turčinom, kazala bi nam njih britke solze kakor njih slavne zmage. Trdinova „Zgodovina slovenskega naroda“ st. 64—79 in 89—102 nam sicer živo opisuje turške vojske po Slovenskem; a pisatelj se opira le na Megiserja, na Valvazorja in take zgodovinarje, katerim je sedanja kritika lep kos verjetnosti in zanesljivosti v zgodovinskih stvaréh izpodbila. Tedaj se ne smemo čuditi, da se nahajajo v omenjeni zgodovini tudi taki dogodki, ki so ali celó iz trte izviti ali pa še potrjila od drugod potrebujejo. Vrh tega našteva in opisuje ta zgodovina turške vojske le kronologično brez notranje zveze, tako da ne veš, kako se strinjajo dogodki med seboj, in

ne spoznaš razlogov, zakaj so se ravno tako godili in ne drugače, zakaj se ni moglo v okom priti silnemu sovražniku itd.

Opiraje se na tenke preiskave, ki je dr. F. Ilwof razglašala v sporočilih zgodovinskega društva štajerskega, podajam v teh listih, kar sem o tej stvari v raznih knjigah in listinah našel, slovenskemu občinstvu; le črtice in drobtine so, kar tu razglašam, za spisovanje obširne in temu važnemu predmetu dostojne zgodovine primanjkuje mi razun potrebnih virov in knjižnic pred vsem prave sposobnosti za tako imenitno delo.

Znano je, da so si iz Azije prišli Turčini osvojili podonavske dežele ter jeli Ogersko nadlegovati. Kralj Sigmund gre tedaj z 1000.000 možmi nad Turka, ali sultan Bajezit ga strašno otepe. Nesrečna bitva pri Nikopoli 28. sept. 1396 je začasno ugonobila krščansko moč in sovražniku pot odprla v slovenske dežele. In res, kmalo porabi Bajezit le-to priliko. Tri dni po zmagi pri Nikopoli se vzdigne: en oddelek njegovih trum dere na Ogersko, drugi ob Donavi pri Mitrovici čez Savo. Tedaj se je zgodilo, da je roparski oddelek prvokrat stopil na slovensko zemljo: primahal je namreč na doljenje Štajersko. Sporoča nam to prigodbo edini Šiltberger. Kdo je Šiltberger? Ali mu smemo verjeti? Šiltberger je bil rojen v Monakovem; l. 1394, še le 16 let star, je zapustil domovino in spremljal svojega gospoda Reychentingerja na vojsko. V nesterčni bitvi pri Nikopoli so ga Turki vjeli in tirali v malo Azijo. Še le po 32 letni sužnosti se je vrnil domū. Vse, kar se mu je v tem britkem času pripetilo, vse to je na kratko zapisal in svetu izročil. V le-tem življenjepisu pripoveduje, da se je Turek čez Savo prepeljal, deželo med Savo in Dravo pomandral in nadaljuje tako: „und zoch darnach in des herczoge land von Pettaw und fūrt mit jm auss dem selben land sechczehn tausset mann mit weibem und mit Kinde und mit allem jrem gūtz und gewann die obgenannten stat und prennnet sy auss und das volck fūrt er mit jim hindan eine teyl liess er in krieckenland“ po naše: potem je prišel (Turek) v deželo vojvodovo pred Ptuj in iz te dežele odpeljal 16 tisoč ljudi z ženami in otroki in vso živino in je vzel omenjeno mesto in ga zapalil, prebivavce je s seboj tiral, en del pa pustil na Grškem.

Tako piše o prvem napadu Šiltberger, vrstnik vseh teh dogodeb, ki je občeval s Turčini, ki so ropali ondi, ki je tedaj za-nje dobro vedel in pač ni imel nikacega razloga dogodeb izmišljevati in legati se. In kar veliko tehta, Šiltberger dogodke, o katerih tudi drugi zgodovinarji govoré, tako pripoveduje kakor oni; zategavoljo smemo sklepati, da so tudi tiste njegove stvari resnične, katerih drugi ne omenjajo. Tako je s sporočilom, da je bil Turek na Štajerskem. Ker je vse resnično, kar sporoča Šiltberger v soglasji z drugimi pisatelji, resnično mora biti tudi to, kar piše o naskoku na Ptujsko mesto.

Po sedanjih zgodovinskih pripomočkih in po sedanjih preiskavah smemo tedaj reči: Prvikrat je ljuti Turčin prišel na slovensko zemljo l. 1396 kmalo po bitvi pri Nikopoli. V tem, ko so nekateri oddelki velike Bajezitove vojske ropali in plenili po Ogerskem do Bude, po Sremu med Dravo in Savo, planila je turška truma na doljenje slov. štajersko, nenadoma naskočila Ptuj, požgala ga, razgrajala po okoliši ter moške in ženske z deco in živino vred v sužnost odgnala. Naglo kakor blisk je prišel Turčin, naglo kakor blisk je tudi odšel s svojim plenom, To je tedaj prvi vpad turški na Slovensko.

Šaljivi napisi.

(Zložil Ivan Tomšič)

- I. S tujim tare si glavo jezikom,
Revež! lastnega pa še ne zna!
Vedel naj bi, da kot zajcu boben
Puhla tujščina se mu podá.
- II. Žena naj tvoja čebela bi bila,
Zdavno bi želo strupeno zgubila.

Obzor.

Iz Dunaja ↗ Dne 5. januarja so praznovali tukajšnji slovenski dijaki spomin prvega našega pesnika Franceta Prešerna. Že ko smo nekaj dni pred dobili v roke po izbranem odboru osnovani program, pričakovali smo slovesnega večera; a ko je prišel omenjeni dan, videli smo z vseljem, da se je napravilo praznovanje, vredno največjega moža naše literature, praznovanje, s kakoršnim se ni počastil do zdaj morda še nobeden naših pesnikov. — Razen obilega števila Slovencev, zbralo se je bilo družih Slovanov toliko, da se nam je videlo kakor slovesno priznanje Prešernovega imena od vseh raznih sinov matere Slave. Društvo hrvaških dijakov „Velebit“ je bilo došlo v polnem številu; ravno tako so bili drugi narodje vredno zastopani, poljsko društvo „Ognisko“, Čehi, Slovaki, Srbi, Rusini, itd. Po govoru, v katerem je pravoslovec g. A. Levičnik lepo razpeljal duh Prešernovih poezij, potem prehajaje na njegove zasluge za našo literaturo in narod povdarjal dolžnost vsacega izmed nas, potegniti se za njegovo vzvišeno mesto domišljavim enostrancem — tudi med našimi rojaki — nasproti, in končal z navdušenim poslavljenjem: vrstile so se razne pesmi, ktere so pevci slovenskega pevskega društva tako izvrstno peli, da se je morala vsaka ponoviti. Da slovenski pevci s pohvalo in z gotovim vspehom lahko stopijo na očitni oder, to je razen srečne naravne darovitosti vzlasti tudi zasluga neutrudnega njihovega vodje g. Jern. Brezovarja. Igro na gosli je g. J. Kos po splošni in vseh izvedencev sodbi jako umetno izpeljal. — Po dokončanem programu je pel mlad Rusin nekaj krasnih narodnih pesem. Že med besedo je bilo došlo več telegramov iz raznih mest naše domovine, katerim so nazoči gromovito odzravljali. — Pozno po noči smo se poslovili od svojih gostov, in smo se razhajali zadovoljni, kakor v svesti, da je Prešernov duh bival med nami in „nam srce vnel za čast dežele.“

Iz Zagreba. —r.— Zmeraj se bolj jasno razodeva, da postane Zagreb v kratkem središče zapadnega jugoslovanstva, in sicer ne tolikanj v političnem, kolikanj v znanstvenem obziru. Seme v ta namen je vsejano z utemeljenjem zavodov jugoslovanskega vseučilišča in jugoslovanske akademije znanosti! In to seme, ki že klije, to se bo razraslo v mogočno drevo, samo da mu bo

vreme in čas po godu. Akademijski zalog je imel na koncu preteklega leta v gotovem denarji (brez mnogih pismenih obetov) 237.874 gld. 7½ kr., vseučilišni pak 85.325 gld. 99½ kr. V teku leta 1866 se je torej imetek akademijskega zaloga za 49.521 gld. 28 kr. pomnožil, vseučilišni pa za 73.054 gld. 84½ kr. To so polnoverni števila, ki jasno kažejo in pričajo, da je Hrvatoma resno mar za povzdigo jugoslovanstva na višino, z drugimi narodi enako. Če bodo dobrovoljni prinesli tekoče leto 1867 tako obilno prispevali, kakor leta 1866 posebno v zadnjih treh mescih, in če se premoženje matice ilirske in zgodovinskega društva, ki znaša kakih 35.000 gld., kakor je bojé že ustanovljeno, s tema zalogoma zedini: potem se nam ni več treba bati za bodočnost teh dveh zavodov — na dosti trdnem temelji bosta stala! — V teh dneh svetiščih jugoslovanstva bomo posebno mi Slovenci našli i pribežališče i tolažišče v naših revah in nadlogah. Tisti trdokorni, vse odrivalni hrvatizem, ki je posebno pod vlado Schmerlingovo in tudi še pozneje Slovence in Srbe od sebe pahal, ta že močno odjenjuje. Zeló se tu govori, da se že prihodnje šolsko leto četrti tečaj na tukajšni pravoslovni akademiji odpre. Že zdaj prihaja vsako leto več slovenskih pravnikov na našo akademijo, če ravno ima samo tri letne tečaje; ko bo popolna, kakor je v Gradcu ali na Dunaji, pa pričakujemo v Zagreb vsaj večino, če ne vse slovenske dijake, ki se mislijo pravoslovnim naukom posvetiti, zakaj: brati nas rod, brati nas Sava!

Jezičnik ali pomenki o slovenskem pisanji. Spisal J. Marn. IV. leto. V Ljubljani 1866. — Pod tem naslovom so prišli v posebni knjigi na svitlo pogovori o slovenskem pisanji, kar jih je bil lani marljivi „uč. Tovarš“ v svojih predalih razglasil. Kakor prejšni trije letniki obsega tudi pričujoči zvezek 50 zaniuivih pomenkov o posamesnih izrazih in oblikah našega jezika; priporočamo je v premišljevanje seособno naši odrasli mladini in vsacemu, kdor se hoče po lehkem poti seznaniti z veljavo raznih oblik naše pisave. Razlaga slovniške tvarine je sploh oprta na veljavne priče, torej toliko več vrednosti; ker pa v rečéh, o katerih veljá znani pregovor „kolikor glav, toliko misli“, ne more biti povsod pisateljeva edino prava, zató vabi slovenske knjižnike, da bi razodeli o njih svoje misli, ki bi se hvalno vpletle pomenkom v popravke in dostavke. Predgovoru je vpletena Trstenjakova jezikoslovna razlaga imen „Windischer in Sloven.“ Knjiga, prav lično opravljena, veljá 50 nkr.

Slov. Časniki. Živa potreba majhenih lokalnih časnikov, kterim je pri njih nizki ceni pot lože odprta med prosto ljudstvo, rodila je nam Slovencem lani v Trstu „Primorjana“, ki se zdaj bolj prikladno „Primorca“ imenuje, letos pa v Gorici tednik „Domovino“ za goriške in v Mariboru „Gospodarja“ za štajerske Slovence. „Primorca“ izhaja dvakrat v mescu in se seособno priporoča po svojih krasnih vodilnih sestavkih in sploh po svoji vzorni pisavi (razun nekterih nenavadnih oblik); prvi pomočnik vredniku je naš sloveči pesnik Fr. Cegnar; naročnina znaša za celo leto samo 1 gld. 80 kr. — „Domovina“ v Gorici izhaja vsako soboto na pol poli in veljá za celo leto samo 2 gld.; vrednik jej je znani domorodec g. Andr. Marušič. Lehko umevna beseda in prav jasna razlaga političnih dogodkov priporoča ta list vsem Slovincem kmečkega in tudi gosposkega stanú. — V Mariboru prične jutre izhajati polmesečnik „Slov. gospodar“, ki mu bo prva naloga podučevanje slovenskih kmetov v gospodarskih, pa tudi v vseh političnih in národnih stvaréh, Tudi temu listu je cena jako nizka, namreč 2 gld. za celo

leto; vredoval ga bo pa g. dr. M. Prelog. Bog daj najboljši vspeh njih blagi prizadevi za mili naš narod!

Deželni odbor kranjski je razpisal 200 gld. kot darilo za najboljšo priročno knjigo v rabo slovenskim županom; rokopisi naj se mu pošljejo do konca mesca aprila t. l. — Gotovo bode ta knjiga, če bo prav praktično sestavljena, našim županom uradovanje močno olajšala. Slava torej sl. deželnemu odboru!

Vrli rodoljub g. J. Gorup v Trstu je, kakor prej „Slovenca“, zdaj tudi „Primorca“ naklonil krepko podporo, naročil se je namreč na 50 tiskov tega časopisa, da se razpošiljajo med slovensko ljudstvo. To veselo naznanilo sklepamo z živo željo, da bi se našlo s časom še več enacih blagodušnih podpornikov slovenski književnosti!

„Slovenski Glasnik“ nahaja med slovensko učečo se mladino tudi letos prav lepo podporo; pa mu je je tudi živa potreba! Prejema ga sl. mariborska gimnazija 75, ljubljanska 64 in celjska 31 iztisov; vrh tega hodi v mariborsko semenišče v 28, v ljubljansko v 22, v goriško v 19 iztisih, v Celovcu ga pa jemlje mladina 16 iztisov; od drugej doslej še ni prišlo naročnikov. Ko bi bila podpora pri drugih domorodcih tej primerna, mogel bi vsaj trikrat v mescu na celi poli izhajati.

V Budašinu pri Smolerju izhaja v nemškem jeziku tednik: „Centralblatt für slavische Literatur und Bibliographie“; četrletna cena mu je 1 gld. 20 kr., naročnino prejema vsak poštni urad. Obračamo na ta list pozornost vseh Slovencev, ki se želé seznaniti z literarnimi izdelki vseh slovanskih plemen.

Novina. V Zagrebu na državne stroške „Primjeri starohrvatskog jezika iz glagolskih i cirilskih književnih starinah“ od J. Jagića, cena 70 nkr. in „Obća povjestnica za srednje šole“ od F. Kořinka I. del, cena 2 gld. — V Zagrebu pri Jakiću „Mjestopisni rječnik Dalmacije, Hrvatske i Slavonije“ od V. Sablarja, cena 4 gld. — V Zadru „Srbsko-dalmatinski magazin za godinu 1866“ od G. Petranovića, z mogovrstnim lepoznavskim in podučnim berilom, cena 60 nkr. — V Zagrebu pri Albrechtu „Franjica Riminska“ drama u 5 činih od S. Pellika, prevedel St. Deželić, cena 25 kr. — Narodna čitalnica v Dobrovniku je izdala zabavnik za l. 1867 „Dubrovnik“, ki šteje 530 strani in veljá 1 gld. — Dovoljeno nam bodi pri tej priložnosti založnikom hrvaških knjig vprašanje, kedaj bo kaj napočil čas, da bodo spoznali svojo lastno korist in vsaj nekaj iztisov imenitnijših del tudi v slovenska mesta na prodaj pošiljali?!

Listnica C. g. B. B. v Ruš. Kakor letos došla je nam tudi glani in predlanskim le polletna naročnina; g. J. H. v L. Le marljivo se vadite; za natis vendar postano še ni godno; g. V. K. v V. s časom se natisne, hvala! g. J. K. v L. Še ni mogoče; g. A. Z. v L. Prihodnjic. Kar ste Cvetniku namenili, prosim do konca t. m.; g. A. Ž. v G. Nekaj se porabi, nekterim recem manjka še potrebne goodnosti; g. L. G. v K. Hvala; g. S. G. v G. Zgodi se; zaželenega letnika vendar ni več.

Naznanilo. „Slov. Glasnik“, na pol poli tiskan, bi zgubil svojo dosedanjo mnogovrstnost in zanimivost; zato smo ga sklenili po nasvetu več domorodcev rajši dvakrat v mescu (l. in 15. dne) vselej na celi poli na svitlo dajati, tako da prejmo čast. gg. naročniki konec leta namesto obljubljenih 18 zdaj 24 tiskanih pol raznovrstnega berila, kar nam prizadeva okoli 200 gld. več stroškov na leto. Prosimo torej, da nam slovenski domorodci še v obilnijšem številu priteko na pomoč; kdor bi pa Glasniku ne mislil več biti podpornik, naj nam blagovoli pričujoči list kmalo nazaj poslati!

Vreduje in na svitlo daje: A. Janežič, tiska pa J. & Fr. Leon,